

บทความวิจัย (Research Article)

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะงานกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี RELATIONSHIP BETWEEN JOB CHARACTERISTICS AND WORK MORALE OF VILLAGE HEALTH VOLUNTEER PREVENTIVE BEHAVIOR IN BANGKRUI DISTRICT NONTABURI PROVINCE

นายเสน่ห์ คล้ายบัว

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปลายบาง

อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

นางสาวศิริรัตน์ ศรีวงศ์วรรณ

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับขวัญและกำลังใจ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะงานกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 309 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และจำนวน 9 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนาแบบกลุ่ม เก็บข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2566 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า

1. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณลักษณะงานด้านความสำคัญของงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และคุณลักษณะงานด้านเอกลักษณ์ของงานมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ส่วนขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านสุขภาพและการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด การทดสอบสมมติฐาน พบว่า คุณลักษณะงานโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณลักษณะงานทุกด้าน คือด้านความหลากหลายของทักษะ ด้านเอกลักษณ์ของงาน ด้านความสำคัญของงาน ด้านความเป็นอิสระ และด้านผลย้อนกลับของงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวม และรายด้านทุกด้าน คือด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านความมั่นคงและ

โอกาส ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านรายได้และสวัสดิการ ด้านสภาพการปฏิบัติงาน และด้านสุขภาพ และจิตใจ

2. ความต้องการในการสร้างขวัญและกำลังใจจากการสรุปรวมของการแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จากทั้งหมด 9 ตำบล พบว่า เห็นควรให้มีการเพิ่มค่าตอบแทน เพิ่มการสนับสนุนงบประมาณในการปฏิบัติงาน และให้มีการเพิ่มสิทธิพิเศษและสวัสดิการต่างๆ ให้กับครอบครัวของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เช่น บิดา มารดา คู่สมรส บุตร

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย คือ ควรทำการศึกษาขวัญและกำลังใจของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเรื่องของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานมีความสำคัญมาก ควรจะมีการศึกษาเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อที่จะได้ส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ทุกๆ ด้าน ให้เป็นไปตามความต้องการของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

คำสำคัญ คุณลักษณะงาน ขวัญและกำลังใจ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์กรต่าง ๆ ในปัจจุบันต่างก็มีจุดมุ่งหมายสำคัญที่ต้องการให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งในการบริหารงานบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรซึ่งมีบุคลากรเป็นจำนวนมาก มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้บุคคลทำงานด้วยความเต็มใจ และด้วยความสมัครใจ หรือมีขวัญและกำลังใจที่ดีในการทำงาน ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย และเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในที่สุด จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าขวัญและกำลังใจของบุคคล เป็นองค์ประกอบที่จะทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพ และเสริมสร้างให้ผู้ปฏิบัติงานขวัญและกำลังใจดี จึงเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของทุกองค์กร

องค์กรทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นองค์กรใดก็ตาม ต่างมุ่งมั่นพยายามให้องค์กรเจริญก้าวหน้า และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น องค์กรของรัฐโดยมากจะมุ่งเป้าหมายในการจัดการ บริการสาธารณะ (Public Service) มีลักษณะเป็นการให้บริการแก่ประชาชนโดยให้เกิดความพึงพอใจ ทั้งนี้ เพื่อสนองความต้องการโดยส่วนรวมของประชาชนนั่นเอง หรือองค์กรเอกชนส่วนมากเน้นแสวงหาผลกำไร ให้มากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามในการที่จะบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ จะต้องสร้างระบบภายในขององค์กรให้ดี เสียก่อน

การที่องค์กรจะบรรลุเป้าหมายได้นั้น องค์กรจะประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ ในแต่ละกลุ่ม การจัดตั้ง องค์กรให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีพร้อมซึ่งทรัพยากรในการบริหารงาน และทรัพยากรที่เป็น ปัจจัยพื้นฐานสำคัญของการบริหารองค์กร ประกอบด้วยคน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) ทรัพยากรบุคคลนับว่าสำคัญยิ่งสำหรับองค์กรทุกประเภท เนื่องจากเป็นผู้ที่ใช้เงิน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือในการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อองค์กร เมื่อบุคลากรในหน่วยงาน

มีความสำคัญเช่นนี้แล้ว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารหน่วยงานนั้นๆ จะต้องธำรงรักษาไว้ซึ่งบุคคล เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้นการบริหารงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยทรัพยากรเป็นที่ยอมรับกัน ซึ่งคนหรือทรัพยากรมนุษย์เป็นองค์ประกอบสำคัญเพราะคนเป็นผู้ปฏิบัติงานทุกๆ ขั้นตอนของการบริหาร ถ้าได้คนดีมีความมุ่งมั่น มีความขยันขันแข็ง มีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพสูง แต่ถ้าผู้ปฏิบัติงานมีแต่ความเบื่อหน่าย ขาดความรับผิดชอบ แสดงให้เห็นว่าผู้ปฏิบัติงานเหล่านั้นขาดขวัญในการทำงานหรือขวัญและกำลังใจเสีย จึงเป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องส่งเสริมและบำรุงขวัญและกำลังใจของผู้ใต้บังคับบัญชามีขวัญคืออยู่เสมอ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในเรื่องการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของบุคลากร เนื่องจากขวัญในการทำงานเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติ ความรู้สึกของพนักงานที่มีต่อสภาพแวดล้อมต่างๆ ในองค์กร และแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในการปฏิบัติงานที่ให้ความร่วมมือ ร่วมใจกันทำงานด้วยความกระตือรือร้น มีความอบอุ่นในการปฏิบัติงาน มีความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจ ในองค์กรหรือหน่วยงานของตน ขวัญและกำลังใจของบุคคลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพ การมีขวัญที่ดีก่อให้เกิดการเพิ่มพลังในการทำงานให้สูงขึ้น เป้าหมายที่แท้จริงขององค์กรที่ได้รับตอบแทนคือผลผลิตสูงและการบริหารที่มีประสิทธิภาพ

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า อสม. เป็นอีกองค์กรหนึ่งที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายที่จะให้ประชาชนได้รับการสาธารณสุขอย่างทั่วถึง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและพัฒนาสาธารณสุข จึงได้นำเอาการสาธารณสุขมูลฐานมาเป็นกลวิธีหลักในการพัฒนา ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520-2524) เป็นต้นมา โดยสนับสนุนให้มีการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศและส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักในความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของชุมชนเอง ซึ่งมีตัวจักรสำคัญในการดำเนินงานคือผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผสส.) และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ต่อมาในปี 2535 ได้มีการยกระดับอาสาสมัครสาธารณสุขให้มีเพียงระดับเดียวคือ อสม. ที่ต่างก็เสียสละแรงกายแรงใจ เวลาและทุนทรัพย์ในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านให้สามารถพึ่งตนเองได้ ขวัญและกำลังใจที่จะเป็นแรงจูงใจให้อาสาสมัครสาธารณสุขปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2564 ให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยเสนอตั้งงบประมาณเงินอุดหนุน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสนับสนุนการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2565 เป็นต้นไป และเพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่อง การจ่ายเงินค่าป่วยการในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติ ในปัจจุบันและเป็นไปโดยเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะงานกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และในการศึกษครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีของ ฟลิปโป (Flippo, 1967) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะงานกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ใน

การอธิบายการเกิดพฤติกรรมที่มีหลาย ๆ ปัจจัยมาเกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างขวัญและแรงจูงใจให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

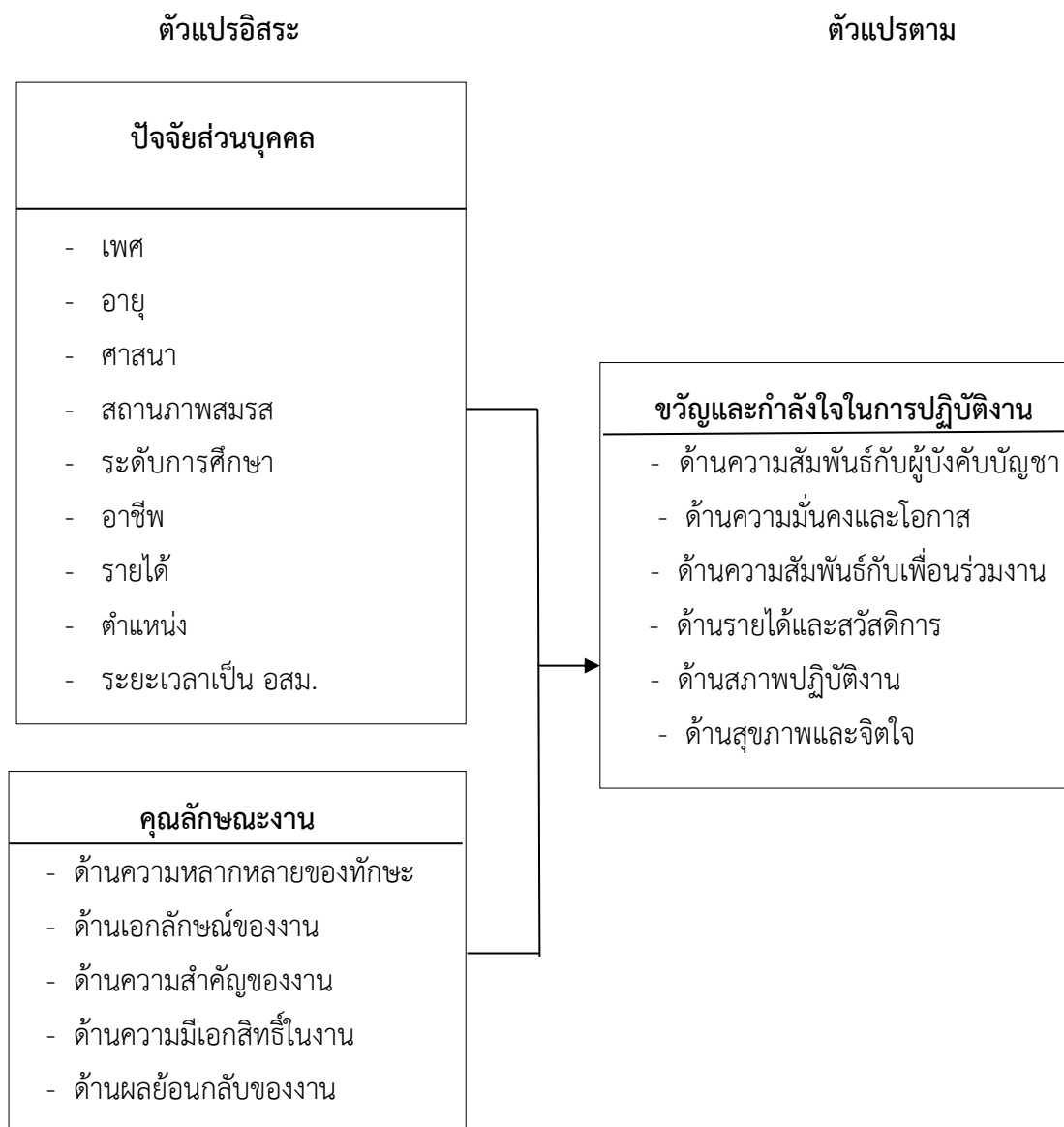
1. เพื่อศึกษาระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะงานกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและการสร้างขวัญและกำลังใจให้ตรงกับความต้องการของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

สมมติฐานในการวิจัย

- สมมติฐานที่ 1 คุณลักษณะงานโดยรวมมีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
- สมมติฐานที่ 2 คุณลักษณะงานด้านความหลากหลายของทักษะ มีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
- สมมติฐานที่ 3 คุณลักษณะงานด้านเอกลักษณ์ของงาน มีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
- สมมติฐานที่ 4 คุณลักษณะงานด้านความสำคัญของงาน มีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
- สมมติฐานที่ 5 คุณลักษณะงานด้านความมีเอกสิทธิ์ในงาน มีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
- สมมติฐานที่ 6 คุณลักษณะงานด้านผลย้อนกลับของงาน มีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดและตัวแปรที่ในการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Study) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะงานกับขวัญในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำนวนทั้งสิ้น 1,362 คน คน คำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรของ TARO YAMANE ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 309 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

ชนิดสุ่มเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Sampling) และกลุ่มตัวอย่างสำหรับการสนทนากลุ่มจำนวน 9 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามซึ่งสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัย และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นเครื่องมือในการให้ได้มาซึ่งเป็นข้อมูลปฐมภูมิ โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง มีลักษณะคำถามปลายปิด (Closed Form) แบบเลือกตอบ Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ตำแหน่ง และระยะเวลาเป็น อสม.

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของงาน ได้แก่ ด้านความหลากหลายของทักษะงาน ด้านเอกลักษณ์ของงาน ด้านความสำคัญของงาน ด้านความมีเอกสิทธิ์ในงาน และผลย้อนกลับของงาน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบปิด มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Interval Scale) มี 5 ระดับ คือ

ระดับน้อยที่สุด	หมายถึง	คะแนน 1
ระดับน้อย	หมายถึง	คะแนน 2
ระดับปานกลาง	หมายถึง	คะแนน 3
ระดับมาก	หมายถึง	คะแนน 4
ระดับมากที่สุด	หมายถึง	คะแนน 5

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนค่าเฉลี่ยในแต่ละระดับนั้น ใช้สูตรการคำนวณช่วงกว้างของชั้นได้ดังนี้

$$I = \frac{R}{K}$$

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ช่วงคะแนน}}$$

$$= \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

จากค่าคะแนนในสูตรสามารถนำมากำหนดช่วงคะแนนจากผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติการที่แสดงถึงคุณลักษณะของงาน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับปฏิบัติการ
1.00 – 1.80	น้อยที่สุด
1.81 – 2.60	น้อย
2.61 – 3.40	ปานกลาง
3.41 – 4.20	มาก
4.21 – 5.00	มากที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านความมั่นคงและโอกาสด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านรายได้และสวัสดิการ ด้านสภาพปฏิบัติงาน ด้านสุขภาพและจิตใจ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบปิด มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Interval Scale) มี 5 ระดับ คือ

คะแนน 1	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด
คะแนน 2	หมายถึง	ระดับน้อย
คะแนน 3	หมายถึง	ระดับปานกลาง
คะแนน 4	หมายถึง	ระดับมาก
คะแนน 5	หมายถึง	ระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยเป็นคำถามแบบเปิด

สำหรับข้อคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยแนวคำถาม ดังนี้

1. การเพิ่มค่าตอบแทนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
2. การสนับสนุนงบประมาณในการปฏิบัติงาน
3. การเพิ่มสิทธิพิเศษและสวัสดิการต่างๆให้กับครอบครัวของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ

หมู่บ้าน เช่น บิดา มารดา บุตร

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 การหาความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม ความครอบคลุมของเนื้อหาและการใช้ภาษา พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา หลังจากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบและพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา ความสอดคล้องของเนื้อหา การตีความของ ข้อคำถาม นำมาคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence ; IOC) ของข้อคำถาม ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.94

3.2 การหาความเที่ยง (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านซึ่งมีลักษณะเดียวกับประชากรที่วิจัย แต่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้เลือกทดสอบแบบสอบถาม กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำนวน 30 คน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นรายด้าน และภาพรวมใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบราค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.92

4. การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยนำเสนอโครงการการทำวิจัย และเอกสารข้อมูลการวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี เพื่อพิจารณาการรับรองพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้รับการอนุมัติแล้วตามเอกสารรับรองโครงการวิจัยเอกสารรับรองเลขที่ 23/2566 รับรองตั้งแต่วันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ.2566 ถึง 25 พฤษภาคม พ.ศ.2567

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามแบบสอบถามจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ในเขตพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานสาธารณสุขอำเภอบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน มิถุนายน 2566 ถึงเดือน กรกฎาคม 2566 และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2566

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติตามลักษณะข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และสถิติที่ใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ได้แก่

1) สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับอธิบายข้อมูลทั่วไป และระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

2) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้อธิบายคุณลักษณะของงาน และระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

3) สถิติที่ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะงานกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยการวิเคราะห์หาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กำหนดค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามเกณฑ์ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)

$r=1$ หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์

$r = 0.70-0.99$ หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

$r = 0.30-0.69$ หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

$r = 0.01-0.29$ หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

$r = 0$ หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานสาธารณสุขอำเภอบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 309 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน

240 คน ร้อยละ 77.7 เพศชาย จำนวน 69 คน ร้อยละ 22.3 ส่วนใหญ่อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 152 คน ร้อยละ 49.2 รองลงมาอายุ 51 – 60 ปี จำนวน 75 คน ร้อยละ 24.3 และอายุ 36-50 ปี จำนวน 73 คน ร้อยละ 23.6 อายุ 18-35 ปี จำนวน 9 คน ร้อยละ 2.9 สถานภาพส่วนใหญ่สมรส จำนวน 199 คน ร้อยละ 64.4 มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 158 คน ร้อยละ 51.1 มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 139 คน ร้อยละ 35.3 ประกอบอาชีพอื่น ๆ (ทำสวน ธุรกิจส่วนตัว งานบ้าน) เป็นส่วนใหญ่ จำนวน 123 คน ร้อยละ 39.8 รองลงมาอาชีพค้าขาย จำนวน 91 คน ร้อยละ 29.4 รับจ้าง จำนวน 86 คน ร้อยละ 27.8 รายได้ต่อเดือน ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 5,000 - 15,000 บาท จำนวน 158 คน ร้อยละ 51.1 และต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 126 คน ร้อยละ 40.8 ตำแหน่งส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 279 คน ร้อยละ 89.3 รองลงมาได้แก่ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(หุ่ม) จำนวน 21 คน ร้อยละ 6.8 ระยะเวลาที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ 5 – 10 ปี จำนวน 101 คน ร้อยละ 32.7 รองลงมา 10 -20 ปี จำนวน 96 คน ร้อยละ 31.1 1-5 ปี 59 คน ร้อยละ 19.1 และ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 53 คน ร้อยละ 17.2

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า คุณลักษณะงานโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.03) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณลักษณะงานทุกด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะงานด้านความหลากหลายของทักษะ (ค่าเฉลี่ย 4.01) คุณลักษณะงานด้านเอกลักษณ์ของงาน (ค่าเฉลี่ย 4.06) คุณลักษณะงานด้านความสำคัญของงาน (ค่าเฉลี่ย 4.15) คุณลักษณะงานด้านความมีเอกสิทธิ์ในงาน (ค่าเฉลี่ย 3.93) และคุณลักษณะงานด้านผลย้อนกลับของงาน (ค่าเฉลี่ย 4.02)

1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

ผลการวิเคราะห์ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.95) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (ค่าเฉลี่ย 4.23) ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (ค่าเฉลี่ย 4.29) ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านสุขภาพและจิตใจ (ค่าเฉลี่ย 4.28) อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงและโอกาส (ค่าเฉลี่ย 4.07) ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านสภาพการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 3.72) อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านรายได้และสวัสดิการ (ค่าเฉลี่ย 3.16)

1.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 คุณลักษณะงานโดยรวมมีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คุณลักษณะงานด้านความสำคัญของงานมีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ด้านความมั่นคงและโอกาส ด้านสภาพการปฏิบัติงาน ด้านสุขภาพและจิตใจ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และคุณลักษณะงานด้านความสำคัญของงานไม่มีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และด้านรายได้และสวัสดิการ

สมมติฐานที่ 5 คุณลักษณะงานด้านความมีเอกสิทธิ์ในงานมีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า คุณลักษณะงานด้านความมีเอกสิทธิ์ในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01) และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า คุณลักษณะงานด้านความมีเอกสิทธิ์ในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านความมั่นคงและโอกาส ด้านรายได้และสวัสดิการ ด้านสภาพการปฏิบัติงาน และด้านสุขภาพและการปฏิบัติงาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 คุณลักษณะงานด้านความมีเอกสิทธิ์ในงานและด้านสุขภาพและจิตใจไม่มีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

สมมติฐานที่ 6 คุณลักษณะงานด้านผลย้อนกลับของงานมีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พบว่า คุณลักษณะงานด้านผลย้อนกลับของงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01) และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า คุณลักษณะงานด้านผลย้อนกลับของงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และด้านรายได้และสวัสดิการ คุณลักษณะงานด้านผลย้อนกลับของงานไม่มีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านด้านความมั่นคงและโอกาส ด้านสภาพการปฏิบัติงาน และด้านสุขภาพและการปฏิบัติงาน

1.5 ปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

1. ควรมีการเพิ่มค่าตอบแทนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในระดับที่มีความเหมาะสมกับการที่สามารถนำมาชดเชยรายได้ประจำ ซึ่งพิจารณาจากรายได้ต่อเดือน ร้อยละ 40.1 มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน

2. เพิ่มการสนับสนุนงบประมาณในการปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถจัดกิจกรรม โครงการได้ครอบคลุมเป้าหมายและรวดเร็วทันเหตุการณ์

3. เพิ่มสิทธิพิเศษและสวัสดิการต่างๆให้กับครอบครัวของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เช่น บิดา มารดา บุตร ในลักษณะบำเหน็จ บำนาญ หรือบำเหน็จตกทอด และสามารถเบิกค่าการศึกษาของบุตรได้

1.6 ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

จากการสรุปภาพรวมของการสนทนากลุ่มและการแสดงความคิดเห็นของประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จาก 9 ตำบล พบว่า ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 100 ต้องการให้มีการเพิ่มค่าป่วยการในการปฏิบัติงาน และเพิ่มสิทธิพิเศษและสวัสดิการต่างๆ ให้กับครอบครัวของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เช่น บิดา มารดา คู่สมรส บุตร ร้อยละ 88.88 มีความต้องการให้มีการสนับสนุนงบประมาณในการปฏิบัติงานเพิ่มเติมที่เคยได้รับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะงานกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะงานโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.03 ทั้งนี้ เพราะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ได้มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ และได้รับผิดชอบงานในปริมาณที่เหมาะสม อีกทั้งยังสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองในการทำงานได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจะทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของ มาสโลว์ (Maslow, 1954) ในลำดับที่ 3 คือเรื่องของความต้องการทางสังคม เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนอง ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานก็จะสูงตามไปด้วย และจากผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.95 ทั้งนี้ เพราะมีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของหน่วยงาน มีการได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างดี และยังได้รับการดูแลเอาใจใส่จากผู้บังคับบัญชาที่คอยให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการทำงานได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังมีบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้มีความมุ่งมั่นและมีความสุขกับงานที่ทำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยพร เสงจิตตระกูล (2549) ที่ได้ศึกษาเรื่องขวัญในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรอำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า มีขวัญในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การศึกษาความต้องการขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเรื่องของขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งที่สำคัญมาก และมีส่วนสำคัญในการยกระดับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ให้เป็นหมอประจำบ้าน(หมอคนที่1) ตามแนวนโยบายของ

กระทรวงสาธารณสุข เพื่อที่จะได้ส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานในทุก ๆ ด้าน ให้เป็นไปตามความต้องการของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ทำให้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและดูแลประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่คอยกำกับดูแล สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการพัฒนาขวัญและกำลังใจของบุคลากรสาธารณสุขได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้มีความสอดคล้อง เหมาะสมกับความต้องการของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

2. ควรมีการศึกษาวิจัยตัวแปรต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น ภาวะผู้นำ การรับรู้ข่าวสาร ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความเครียดในการปฏิบัติงาน และความมีอิสระในการทำงาน เพื่อนำตัวแปรต่าง ๆ เหล่านี้ มาศึกษาความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาหน่วยงานให้ดียิ่งขึ้น

3. ควรมีการศึกษาวิจัยหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่ได้ศึกษา เพื่อให้ทราบถึงระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น และเพื่อทราบถึงความต้องการในด้านต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้ขวัญในการปฏิบัติงานนั้นสูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ชัยพร เสงจิตตระกูล (2549). ขวัญในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม: วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Flippo, Edwin B. (1967). Principle of Personnel Administration. New York: McGraw-Hill Book Co.

Maslow, Abraham H. (1954). Motivation and Personality. New York.: Harper and Row.